

УДК 711.4-112

Штепа К.О.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ВПЛИВ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

В статті розглянуто низку факторів, які суттєво впливають на здоров'я населення міста. Досліджено одночасний вплив двох, трьох і більше шкідливих факторів, кожен з яких може мати незначну дію на організм, але в сукупності загрожують здоров'ю.

Сучасному етапу людської цивілізації притаманні швидкі темпи урбанізації. Вони зумовлені двома факторами: демографічним вибухом другої половини ХХ століття та науково-технічною революцією в усіх сферах.

Незважаючи на переваги міського життя, міське середовище є штучним і відірваним від природного, в якому тисячоліттями відбувалося їх життя. Деградоване штучне міське середовище виявляє комплексну шкідливу дію на здоров'я населення внаслідок забруднення атмосферного повітря, дефіциту сонячного проміння, води, а також стресових факторів, зумовлених напруженим ритмом життя, скупченістю населення, невеликою кількістю зелених насаджень. Також небезпеку для здоров'я людей у місті становлять шумові, вібраційні навантаження, транспортні проблеми, вплив електричних, магнітних, іонізуючих полів.

Велике місто споживає життєві ресурси, які створюються природою на величезних просторах, що в сотні і тисячі разів перевищують площу малого міста. При цьому місто “виробляє” чимало токсичних та шкідливих промислових відходів та побутового сміття. Все це не в змозі асимілювати міське природне середовище, оскільки його екологічна місткість набагато менша від антропогенних навантажень на нього. Тому забруднення міста постійно підвищується через зростаючу токсичність промислових та побутових відходів. Звалища відходів займають величезні площі земель, а смертельні дози різних токсикантів, які містяться в цих відходах, роками вимиваються дощовими водами та виділяються в атмосферу у вигляді пилу та димів. Через це постійно збільшується число хворих, особливо рівень інфекційних захворювань. Атмосферне повітря міст постійно забруднюється і за всіма параметрами докорінно відрізняється від повноцінного природного повітря. Над містами, особливо великими, частіше випадають атмосферні опади, бувають густі тумани, а також смоги – густі тумани, змішані з димом, кіптявою та вихлопними газами.

В сучасному суспільстві розвиток технологій і зміна побуту проходить швидше, ніж людина встигає пристосуватися до цих змін у середовищі свого існування. Особливістю цього впливу на населення є те, що він здатний вражати вибірккову частину популяції зачіпаючи одних її членів і не торкаючи інших, що проживають і працюють поряд. Ці хвороби є наслідком порушення відношення організму і середовища існування, що проявляються дратівливістю та “синдромом хронічної втоми”. Сучасні мегаполіси спільно являються зоною підвищеного екологічного ризику.

Значне погіршення екології спостерігається не тільки на локальному і регіональному, але навіть на глобальному рівні. Важливим елементом є забезпечення стійкого розвитку урбанізованих територій, що визначає їх оптимальне використання і безпеку жителів.[1]

Проживання людини в сучасному міському середовищі є постійною схильністю організму до комплексного психологічного, соціального та технологічного стану, що посилює негативний вплив. Ступінь навантаження на жителя великого міста по кожному з цих факторів більший ніж ступінь захисту. [2]

Зовнішній вигляд сучасного міського середовища - неохайність будівель і простору навколо них, написи на стінах, сміття, застаріле житло – показує ознаки занепаду міського середовища і означає, що порядок у суспільстві порушений, а люди є потенційними жертвами. Небезпечність посилюється при ознаках вандалізму, який є однією з форм порушення поведінки людини. Відсутність знаків територіальної приналежності посилює переживання, що у простору не має господаря, також посилюючи почуття небезпеки.

Великого впливу на психічний стан людини набуває колір. В той час коли людина щоденно стикається з великою кількістю сірих та інших темних кольорів, виникають різні психічні розлади. Скупчення багатоповерхівок з рівномірним розташуванням ряду вікон знижує інтелект та підвищує агресивність тих, хто щоденно це спостерігає. [3]

Міський простір повинен надавати своїм мешканцям можливість вести неформальне спостереження за тим, що відбувається (хто йде по вулиці, чим займаються люди навколо і т.і.), тобто відкритими і візуально доступними, бути у гарному стані, показуючи ознаки регулярного користування і догляду: відремонтовані будинки, доглянуті клумби і квітники, відсутність сміття, пошкоджених лав і ліхтарів. Коли видно, що хтось доглядає за міським середовищем, злочинці можуть відмовитись від спроби вчинення протиправної дії. [3]

Вплив автотранспорту на міське середовище носить локальний, регіональний та глобальний характер.

Локальна дія спостерігається при: впливі на здоров'я населення (угарний газ, окисли азоту, тверді складові викидів автотранспорту), вплив на гігієнічні умови (шум та вібрації дорожнього покриття), саме існування вулично-дорожньої мережі несе негативну дію на міське середовище, порушуючи природний баланс; утримання автомагістралей з використанням солей і інших хімікатів при зимовому утриманні, що має негативну дію на ґрунт, ґрунтові води та рослинність.

Регіональна дія: насичення повітря азотом, збільшення концентрації низькорівневого озону і вплив на рослинність. Руйнування конструкційних матеріалів під дією азотних складових та оксидів хлорохімічного походження.

Глобальний вплив: парниковий ефект, що викликаний дією вуглекислого газу, метану, озону тощо. Це означає, що коли навіть шкідливий вплив, що викликає ці проблеми, буде під контролем, природні процеси, вже залучені в глобальні зміни, будуть тривати довгий час.

Вплив шуму на здоров'я міського населення: ця дія може бути тимчасова або постійна і викликати порушення нормальної діяльності або просто загальне роздратування. Ефект варіює в залежності від індивідуальної чутливості організму діяльності шуму і його гучності постійності рівня шуму. Забруднення повітря, що створює небезпеку для здоров'я людини, тварин та рослин, знищує видимість, викликає неприємні запахи.

В умовах прискорюючої урбанізації територій, збільшення щільності населення на прилеглих територіях міста, що є наслідком вичерпання земельних та інженерних ресурсів для розміщення нових та розвитку діючих підприємств переробки відходів. [4]

Різноманітні фактори, пов'язані з зростанням міст в тій чи іншій мірі позначаються на формуванні людини, на її здоров'ї. В більшості міст особливо сильно проявляються недоліки життя – житлова, транспортна проблеми, підвищення рівня захворюваності. Певною мірою це пояснюється одночасним впливом на організм двох, трьох і більше шкідливих факторів, кожен з яких може мати незначну дію, але в сукупності приводить до серйозних захворювань населення. Екологічні проблеми сучасних великих міст викликаються зростанням перевезень, розвитком промисловості і життєдіяльності людини. Ці проблеми будуть загострюватися, якщо не контролювати їх найретельнішим чином.

Перш ніж приймати рішення, слід виконати ретельний аналіз, що базується на математичних методах моделювання.

Необхідно змушувати владні структури проводити ефективну політику і комплекси заходів щодо вирішення екологічних проблем, серед яких можна назвати: методи адміністративного тиску за недотримання екологічності

окремими видами діяльності, використання законів про цивільні правопорушення, за якими забруднення навколишнього середовища прирівнюється до порушення громадського порядку використання штрафних санкцій за скидання відходів введення системи податків і ліцензій за скидання відходів.

Життя кожної людини в місті можна розглядати як постійну адаптацію, але наші можливості до цього мають допустимі межі. Також і можливості відновлювати свої фізичні і духовні сили для людини не безмежні. Здатність адаптуватись до нових умов у різних людей не однакова. Тому необхідно піклуватися про оточуюче середовище і підтримувати той природний баланс, в якому людина здатна нормально існувати.

Література

1. Галицкая И.В. Геохимическая опасность и риск на урбанизированных территориях: анализ, прогноз, управление. Автореферат диссертации. Москва 2010.
2. Особенности адаптации организма человека к техногенным факторам современного мегаполиса. Афонин Д.Г. // “Биомедицинские технологии и радиоэлектроника”, 2003, №5. С. 29-40.
3. Смолова Л.В. Безопасность городской среды в восприятии жителей с позиции психологии взаимодействия с окружающей средой. // Сборник докладов Второй международной конференции. – Астана: Елорда, 2009. – С. 53-62.
4. Осадчий С.Ю. Методика эколого-экономического прогнозирования для системы обращения с отходами в крупных городах России. Автореферет диссертации. Москва 2011.

Аннотация

В статье рассмотрен ряд факторов, существенно влияющих на здоровье населения города. Исследовано одновременное влияние двух, трех и более вредных факторов, каждый из которых может иметь незначительное воздействие на организм, но в совокупности угрожает здоровью.

Annotation

The paper considers a number of factors that significantly affect the health of the city. Investigated the simultaneous effects of two, three or more hazards, each of which may have a slight effect on the body, but in the aggregate risk to health.